

A jövődő nemzedék védelme.

Írta: Lukács József,

az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár elnöke.

A «Szociálpolitikai Szemle» arra kért fel, hogy azoknak a cikkeknek a sorát, – amelyekkel a Szemle a háború felvetette szociálpolitikai kérdések tisztázásához kíván hozzájárulni, – az anyasági és csecsemővédelem megszervezésére vonatkozó álláspontom kifejtésével én nyissam meg.

Ennek a meghívásnak igazán szíves készséggel teszek eleget, mert az anyasági és a csecsemővédelem kérdésének helyes megoldásában a háborúfelvetette-problémák egyik legfontosabb ját látom.

Azokat az alapelveket, amelyeken a helyes anya- és csecsemővédelemnek föl kell épülnie, az anyák és csecsemők védelmére f. év júniusának derekán megalakult Stefánia-Szövetség programjában dr. Madzsar József rendkívül pregnánsan körvonalazza és nagyon helyesen azt hangsúlyozza, hogy az anya- és csecsemővédelem leghivatottabb szerve az állam és a községek, s hogy a csecsemők életbenmaradása és megerősödése érdekében kiadott pénz nem áldozat, hanem befektetés és pedig a legjobb befektetés.

A magam részéről ezekhez most csak azt akarom hozzátenni, hogy *csak az az anyaságvédelem teljes, amely az anyának mennél hosszabb időn keresztül teszi lehetővé azt, hogy gyermekét a maga tején táplálhassa.* Megbízható kutatások igazolják, hogy azok közül a gyermekek közül, akik emésztési zavarok következtében egyéves életkorukat sem érték el, csak 1.4%-ot tápláltak anyatejen, s az elpusztult csecsemők 15.8%-a vegyesen anyatejen és tehéntejen, 24.3%-a csak tehéntejen élt, 61.4%-ukpedig mesterséges táplálóanyagokon élt. Az anyatejet kell tehát biztosítani a csecsemőknek, mennél több anyatejet!

* * *

Miután nálunk, Magyarországon, gyakran megesik, hogy – ezt minden célzatosság nélkül mondom – a sok bába között elvész a gyerek, s hogy a legszebb eszmék a szervezés útvesztőiben rekednek meg, e helyen arra akarok rámutatni, hogy a legszükségesebb teendők gyors intézkedésekkel s rövidesen mi-kép léptethetők életbe.

Aki sokat markol, keveset fog, a rendszeres védelem munkáját tehát a népesség ama kategóriájánál kell megkezdenünk, amelyben az anyasági és csecsemővédelem bizonyos neme már most megvan. Fontos ez azért, mert így a meglévő szervezet felhasználásával egyszerre nagyot lendülhetünk a kérdés megoldása felé.

Ez a szervezet az 1907: XIX. t.-c. alapján működő Országos munkásbetegsegélyző- és balesetbiztosító-pénztár, amelynek törvény teszi kötelességévé, hogy azokról a szülőnőkről, akik a pénztár tagjai, gondoskodjék. Ezek a nőtagok pedig igen tekintélyes számot képviselnek: az Országos pénztár normális taglétszáma a béke idején 1.200,000 volt, s ezekből 150,000 volt a női tagok száma, a legutolsó 1915. április havi kimutatás szerint pedig, bár az összes tagok száma 864,000-re csökkent, a nők száma 158,431-re emelkedett, s előreláthatóan még tovább is emelkedni fog.

Gyermekágyi segély és szülésznői díjak címén az Országos pénztár

1909-ben	470,000,
1910-ben	442,000,
1911-ben	566,000,
1912-ben	648,000 és

1913-ban 687,000 koronát fizetett ki, nem is számítva a kapcsolatos orvosi- és gyógyszer-költségeket, úgy hogy hazánkban a legjelentősebb olyan közintézmény, mely az anya- és csecsemővédelmet eddig is nagymértékben szolgálta.

Fájdalom, hogy a törvény keretében való gondoskodás messziről sem az, amire immár állami érdekből is égető szükség van. A törvény 50. §-a alapján u. i. a betegség esetére biztosított tagnak igénye van:

az 1. pont szerint szülés esetében ingyenes szülészeti támogatásra és gyógykezelésre, a 4. pont szerint: gyermekágy esetében gyermekágysegélyre a táppénzzel egyenlő összegben, a lebetegedés első napjától kezdve hat hétig.

De a biztosítottal egy háztartásban élő és keresettel nem bíró nő részére a törvény ugyanezen szakaszának 5. pontja csak szü-

lészeti támogatást és gyógykezelést biztosít, gyermekágyi segélyt azonban nem. A törvény eme fogyatékosága már békés időben is kiáltó igazságtalanság és mennyivel inkább az, ezekben a szomorú napokban, midőn a háború kétségtelenül annak a nép-, osztálynak okoz legnagyobb veszteséget, melynek életéről, egészségéről a munkásbiztosítás köteles gondoskodni. A német kormány a szövetségtanács 1914. augusztus 4-iki meghatalmazása alapján 1914. december 3-án rendeletet adott ki, mely szerint a gyermekágyas asszonynak, ha hadbavonult férje hadbavonulását megelőzően 12 hónapon keresztül 26 hétig, vagy közvetlenül előtte 6 hétig biztosítva volt, igénye van:

1. 25 márkára szülési segélyképpen, s ezenfelül
2. 8 héten keresztül, – melyből legalább 6 hét a szülés után való időre esik, – naponta 1 márka segélyre,
3. 10 márka bábasegélyre, esetleg külön orvosi segélyre,
4. ha gyermekét maga szoptatja, ezenkívül napi félmárka szoptatási segélyre (Stillgeld), a szülést követő 12 héten át.

A német birodalmi szövetségtanács 1915. április hó 23-ikán ezeknek a szülési és gyermekágyi segélyeknek élvezetét mindazokra a vagyontalan gyermekágyasokra kiterjesztette, akiknek férjük hadbavonult és a szóbanlévő szövetségtanácsi rendelet mindazokat a szülőnőket vagyontalannak tekinti, akiknek jövedelme a férjükével együtt a 2500 márkát a hadbavonulás előtti évben meg nem haladta, s akiknek a hadbavonulás óta 1500 márkánál, s ezenfelül gyermekenként 250 márkánál alacsonyabb jövedelmük van.

A decemberi rendelettel szemben, amely még csak a szociális biztosítási kötelezettség körébe tartozó gyermekágyasokról gondoskodott, az áprilisi rendelet szerint már biztosítottaknak és nem-biztosítottaknak már egyaránt ' igényük nyílik ezekre a segélyekre.

Mindezeket a költségeket pedig az állam viseli.

Íme tehát, ha a kormányzat egy új biztosítási ágazat: az anyasági biztosítás megteremtésére az időt alkalmasnak nem találja, az 1907: XIX. te. egyszerű módosításával, vagy akár novelláris úton is a német mintára a gyermekágyi segély kiterjesztésével a népesség egy nagy rétegén már segíthet, s ezzel a módszerrel folytathatja a rendszer kiépítését, a gazdasági munkásnők gyermekágyi segélyezésére vonatkozólag is. A szervezet megteremtéséről pedig egyáltalában nem kellene gondoskodnia, mert ez, az Országos munkásbetegsegélyző- és balesetbiztosító-

pénztárban az ipari munkásságra vonatkozólag amúgy is megvan, sőt a meglévő statisztikai adatok nyomán igen rövid idő alatt megállapíthatjuk a pénzügyi szükségletet is; a gazdasági és cseledepénztár pedig ezt a gazdasági munkásnőkre vonatkozólag szintén megteheti.

A szükség pedig most még inkább égető, mint valaha. Nem érintem a magyarországi csecsemőhalandóság megdöbbentően szomorú képét, nem kutatom, mi az oka annak, hogy a csecsemőhalalozási arányszám kedvezőtlenége tekintetében Magyarország Európa államai között m'a is a harmadik helyen áll. Nem kutatom, mi az oka annak, hogy 1913-ban *128,756* gyermek: *az év összes újszülötteinek több, mint egyötöd része egy éven éven aluli korban pusztult el.* Csak azt hozom fel, hogy a kenyérkeresők egyre nagyobb tömegei vannak harcban s hogy a nemzet testének megújítása sohasem volt sürgősebb, mint most, amikor a férfiak százezrei a háborúban pusztulnak, s a helyükön: a gyárakban, a műhelyekben, a mezőkön az asszonyok szervezetét, a jövő anyáinak szervezetét örli, rombolja a munka, és a már meglévő gyermekek gondozás nélkül maradnak a hideg tűzhely körül. A tűzhely mellé ezek az asszonyok mind a háború után sem fognak visszamehetni. Egyrészt a férfimunkások számának csökkenése, másrészt a családfentartói köteleseknek sok helyen az asszonyokra való áthárulása, s általában az élelem állandó drágasága s a megélhetési feltételek súlyosbodása a női munkások számát még csak szaporítani fogják. Már pedig statisztikai fölvételek mutatják, hogy ahol az anyák tízezrei robotolnak gyári munkában, így például Sziléziában, a textilrayonban, *a csecsemőhalandóság arányszáma az 50%-ig is fel-szökött ...*

Ez az arányszám elég beszédes. A háború folytán elérkeztünk arra a pontra, ahol meg kell mondanunk, hogy ezt a kérdést elposványosítani, társadalmi kísérletezések, patronageok és más félmegoldások martalékául odadobni nem szabad. S ha új biztosítási ágazat létesítése a rendkívüli viszonyok miatt most nem volna lehetséges, gondoskodjék a törvényhozás *átmeneti* megoldásról a szükséges anyagi eszközök megszavazásával – *novelláris úton. Vitális állami érdekről lévén szó, az állam nem bújhatik fiskális védősáncok mögé most,* amikor a háború egyetlen napjának költségével is *gyökeresen* segíthet.